

5. Палій А. Кінець байдужості / А. Палій // Кооперативне молочарство. – 1929. – Ч. 2. – С. 4.

6. Чотирьохлітній інвестиційний план в кооперативних молочарнях на Волині // Рільник. – 1936. – 25 жовт. – Ч. 18. – С. 287.

7. Rocznik statystyki Rzeczypospolitej Polskiej. Rok wydania I. 1920/22. – Część II. – Warszawa : Nakładem Głównego Urzędu Statystycznego, 1923. – 374 s.

УДК:364.442:336

Воронцова А.С.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

МОДЕЛІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕСПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Особливості та розвиток соціальної сфери значною мірою залежать від моделі державної соціальної політики. На сьогоднішній день, в світі існують різні підходи до моделей фінансового забезпечення соціальної сфери, врахування досвіду яких буде корисним для реформування соціальної сфери України.

Одна з перших спроб класифікації фінансового забезпечення соціальної сфери належить американським вченим Ч. Лебо та Г. Віленському, які виділили «інституціональну» і «залишкову» моделі.

Згідно «інституціональної» моделі, перерозподіл матеріальних благ відбувається на державному рівні. Тобто, держава в обов'язковому порядку здійснює соціальну підтримку та захист населення, роль громадянського суспільства мінімізована.

«Залишкова» модель передбачає надання державної допомоги тільки в тому разі, коли людина не може вирішити своїх проблем індивідуально або за допомогою інститутів громадянського суспільства: сім'ї, громади, добродійних фондів. Ця модель орієнтована на активну діяльність громадянського суспільства. Тобто державну допомогу надають лише якщо людина потрапила у важку ситуацію і припиняють, коли вона знову здатна

піклуватися про себе самостійно. Водночас соціальна допомога накладає на її одержувачів певні зобов'язання: наприклад, у разі отримання допомоги в ситуації безробіття її одержувача можуть залучити до громадських робіт [4].

Отже, основна відмінність полягає в ступені втручання держави в соціальну сферу.

На думку інших англійських науковців Н. Фурніса і Т. Тилтона виділяють наступні три моделі фінансового забезпечення соціальної сфери: «позитивна» держава, «соціальна» держава, «держава загального добробуту».

«Позитивна» держава (США, Австралія) характеризується тим, що соціальне забезпечення базується на індивідуалізмі та захисті корпоративних інтересів. Соціальна політика тут є лише засобом контролю, «амортизатором» соціальних конфліктів, а на соціальні потреби припадає доволі незначна частка державного бюджету. З юридичної точки зору, ця модель характеризується відсутністю розвинутої системи соціального законодавства, натомість діють численні програми соціальної підтримки населення, в які постійно вносяться поточні коригування [5].

Згідно моделі «соціальної» держави (Великобританія, Франція, Греція), проводиться політика повної зайнятості, забезпечується усім громадянам гарантований мінімальний рівень життя і рівність шансів, але аж ніяк не матеріальну рівність. Громадянам гарантується право оскарження конкретних державних рішень чи соціальної політики держави взагалі, якщо вони не відповідають загальноновизнаним нормам добробуту і не забезпечують встановленого реального мінімального рівня життя для кожного члена суспільства.

В «державі загального добробуту» (Швеція, Нідерланди) забезпечується рівність, кооперація і солідарність членів суспільства. Соціальна політика щодо всіх без винятку є однаковою. Характерними рисами такої моделі є зменшення різниці у заробітній платі, повна зайнятість, забезпечення трудящим домінуючого становища у політиці [4].

Тобто, різниця у цих моделях полягає в ролі та функціях соціальної політики.

Найбільш поширеною класифікацією фінансового забезпечення соціальної сфери є соціолога Г. Еспінг-Андерсена. На

його думку, особливості історичного та політичного розвитку в промислово розвинених економіках світу зумовили формування трьох груп держав загального добробуту – ліберальних, консервативних і соціал-демократичних. На сьогоднішній день багато науковців додають ще середземноморську модель.

Континентальна модель (інша назва – консервативна, німецька) поширена в Австрії, Бельгії, Нідерландах, Швейцарії, Франції. Для неї характерним є загальне державне фінансування соціальних послуг (більше 55 %), формування страхових фондів в основному за рахунок працедавців, підтримання високого рівня зайнятості. Крім цього, поширеним є дотримання принципу субсидіарності, відповідно до якого надання соціальних послуг та управління ними є децентралізованими, надаються на найближчому для їх отримувача рівні, як правило, на рівні територіальної громади.

Англосаксонська (ліберальна) модель використовується у Великобританії, Ірландії, Канаді. Для неї характерний більш низький рівень державного фінансування соціальної сфери (в межах 35-55%), переважно пасивний характер державної політики зайнятості, високу питому вагу приватних і громадських компаній та організацій у сфері надання соціальних послуг.

Наступною моделлю є скандинавська (соціально-демократична) модель, розповсюджена в Швеції Данії, Норвегії, Фінляндії. Державне фінансування соціальної сфери в цих країнах на достатньому рівні (30-60%), спостерігається активна соціальна політика, розуміння соціального добробуту як мети економічної діяльності держави.

Остання, середземноморська або перехідна (Греція, Іспанія, Італія). Рівень державного фінансування тут низький, соціальна політика не носить всеохоплюючий характер і адресована для допомоги лише окремим категоріям громадян.

Ці моделі на практиці не існують у чистому вигляді, але найчастіше можна виділити основні, найбільш характерні риси однієї з них в певній країні.

На нашу думку, враховуючи процес європейської інтеграції, за основу можна брати принципи континентальної моделі, особливо у частині децентралізації влади та субсидіювання щодо надання соціальних послуг. Проте, в Україні не можна повністю

розвивати одну з цих моделей, адже вона має свою специфіку в історичному, економічному та соціальному розвитку. Саме тому, вона повинна розвивати власну модель, що ґрунтується на досвіді зарубіжних країн.

Список використаних джерел

1. Матвійчук А. С. Основні способи взаємодії громадських організацій із державою [Текст] / А. С. Матвійчук // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – 2011. – №15. – С. 214-223.

2. Національні та міжнародні механізми фінансування громадянського суспільства. Міжнародні заходи зміцнення довіри між державою та громадянським суспільством [Текст] .– К.: Фенікс, 2011.– С. 126-128.

3. Пігуль Н. Г. Типологія моделей фінансування розвитку соціальної сфери [Текст] / Н. Г. Пігуль // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць. – Суми, 2014. – Вип. 38. – С. 220–229.

4. Сіленко А. В. Генезис і сутність американської держави загального добробуту [Текст] / А. В. Сіленко // Людина і політика. – 2009. – № 2. – С. 65 – 72.

5. Скулиш Ю. І. Бюджетне забезпечення соціальної сфери в Україні: оцінка ефективності та підходи до обґрунтування [Текст] / Ю. І. Скулиш // Економіка і держава. – 2009. – №1 (73). – С. 21-23.